

L'Educació Olímpica

Norbert Müller

Col·lecció Lliçons Universitàries | 17

Centre d'Estudis Olímpics
Universitat Autònoma de Barcelona

Aquesta obra ha estat publicada com a part del projecte educatiu del Centre d'Estudis Olímpics (CEO-UAB), *Lliçons universitàries olímpiques*, promogut a través de la Càtedra Internacional d'Olimpisme (CIO-UAB). El projecte té com a objectiu oferir l'accés en línia a textos elaborats per experts internacionals i dirigits a estudiants universitaris i professors que tracten sobre les principals temàtiques relacionades amb els Jocs Olímpics.

Aquesta obra està subjecta a la llicència Reconeixement-No comercial-Sense obres derivades 2.5 Espanya de Creative Commons. Ets lliure de copiar, distribuir i comunicar públicament l'obra, sempre que reconegues l'autor i editor, no sigui utilitzada per a finalitats comercials o generi una obra derivada d'aquesta.

Per citar aquest document, pots usar la referència:

Müller, Norbert (2010): *Educació olímpica: lliçó sobre Olimpisme* [article en línia]. Barcelona: Centre d'Estudis Olímpics (UAB). Càtedra Internacional d'Olimpisme (CIO-UAB). [Consulta: dd/mm/aa]
<http://ceo.uab.cat/pdf/muller_cat.pdf>

- © Del contingut, 2004 Norbert Müller
- © De l'edició, 2010 Centre d'Estudis Olímpics (CEO-UAB)

ISBN: 978-84-693-6209-9

Sumari

1. Introducció	1
2. Educació per a la pau com a punt de partida	1
3. “Religio athletae” com a base antropològica	2
4. L’Olimpisme de Coubertin, entre l’educació i la ideologia	4
Des de l’Olimpisme fins a l’educació olímpica	4
Recepció del concepte educatiu de Coubertin	8
5. L’Olimpisme com a part del currículum escolar	10
6. El futur de l’”educació olímpica”	16
 Bibliografia	 18
Lectures complementàries	20
Llocs web d’interès	20

1. Introducció

“Educació olímpica” és un terme que va aparèixer per primera vegada a la dècada de 1970 en la investigació olímpica i en el de l’educació esportiva (Müller, 1975a). Pot ser que l’“educació olímpica” signifiqui el renaixement dels ideals educatius de l’antiga Grècia, o bé que el seu propòsit es limiti a donar credibilitat al màrqueting dels símbols olímpics. La pregunta s’ha de contestar en termes de principis, i la resposta s’endinsa en la història i en el concepte del Moviment Olímpic modern. El seu fundador, el francès Pierre de Coubertin (1863-1937), primer de tot es considerava un educador, i el seu principal objectiu va ser dur a terme una reforma educativa (Müller, 1986a: 1-34). El seu propòsit, inicialment restringit a França i a les escoles franceses, va ser incorporar l’esport modern en la planificació dels estudis escolars i, per tant, també introduir una educació esportiva per al cos i per a la ment. De l’esport modern a Anglaterra, i sobretot dels coneixements adquirits sobre rugbi en l’educació de les escoles públiques, havia après que la força moral de la joventut es pot desenvolupar de manera notable en l’experiència individual de l’activitat esportiva i arribar a tots els àmbits de la vida. Coubertin no va utilitzar el terme “educació olímpica”, però en un començament va referir-se a “educació esportiva” i, de fet, aquest va ser el títol del llibre que va publicar el 1922, *Pédagogie sportive*. Ja a l’any 1900, i no tan sols en les escoles, havia impulsat la idea de facilitar l’accés a l’esport als adolescents i també a la gent gran, com una part més tot just descoberta en l’educació completa (Coubertin, 1901).

2. Educació per a la pau com a punt de partida

Quan era jove, el 1892, Coubertin va tenir la idea de renovar els antics Jocs Olímpics que, com era d’esperar, van tenir lloc a Atenes el 1896. Mentre que les seves aspiracions educatives s’havien limitat a França, l’èxit d’aquests primers Jocs Olímpics va marcar per a Coubertin la internacionalització de les seves visions educatives, les quals tenien com a prioritat principal aconseguir la pau entre les nacions.

En els seus primers escrits, Coubertin denomina les trobades esportives internacionals “el lliure comerç del futur” (Coubertin, 1892), en el qual els atletes que participen es consideren “ambaixadors de la pau” (Coubertin, 1891). No obstant això, tal com Coubertin va admetre, havia de ser prudent, i en el moment de fundar el CIO el 1894, no va parlar gaire perquè no volia —tal com es diu en un document que ens ha arribat— demanar massa als esportistes ni

espantar els pacífics. No obstant això, amb les seves idees de pau, Coubertin va associar una missió ètica que va ser, i encara és, clau per al Moviment Olímpic i, si triomfava, implicaria una educació política. A començaments del segle XX, Coubertin va intentar aportar un internacionalisme il·luminat mitjançant el cultiu d'un nacionalisme antixovinista (Quanz, 1995).

Precisament és la relació entre nacionalisme i pau internacional —unilateral en aquests moments perquè es considerava una contradicció en els termes— la que forma l'estimulant ètica i la fascinació per la pau de l'Olimpisme. Des del començament, les visions de Coubertin es van compartir entre nacions unides per un entusiasme per la pau i un internacionalisme que establiria un segell cerimonial en les seves ambicions pacífiques. Aquestes ambicions van ser influenciades pel seu amic paternal Jules Simon. Simon va ser el cofundador de la Unió Interparlamentària, fundada a París el 1888, i de l'Oficina Internacional de la Pau, fundada el 1892 (Quanz, 1995: 170-178).

D'aquesta manera, els plans de Coubertin es van estendre des de l'inici fins més enllà de l'organització dels Jocs Olímpics cada quatre anys. Coubertin volia que al segle XX la humanitat visqués l'esport com una interacció harmoniosa d'habilitats físiques i intel·lectuals de manera que, establert en un marc artístic i estètic, l'esport seria una contribució important en la felicitat humana. Els participants en les Olimpíades eren, segons Coubertin, els models d'una generació jove que canviava cada quatre anys.

3. “Religio athletae” com a base antropològica

La pregunta sobre el contingut i l'objectiu d'una “educació olímpica” només es pot contestar si tenim en compte la crida que va fer Coubertin a favor d'una aplicació contemporània de la “religio athletae” (Nissiotis, 1987).

Coubertin recomanava conèixer la filosofia grega i d'altres filosofies europees. El retorn a l'antiguitat era el seu punt de partida, tanmateix amb l'opció d'adaptar-la al màxim a l'època moderna. Coubertin era un eclèctic: llegia una mica de tot, perseguia els temes que li interessaven i, d'aquesta manera, va crear el seu propi criteri. Es va dedicar a un continu diàleg amb els esdeveniments de la seva època, a partir dels quals va crear el seu “ideal olímpic”.

Van haver-hi tres aspectes fonamentals en la creació d'aquest ideal:

1. L'època de Coubertin ja no tenia escoles de filosofia pròpies. Hegel havia estat l'últim defensor d'un sistema filosòfic global. Coubertin va seguir les idees de Hegel sobre l'aplicació de la filosofia a la vida, les accions i la moral.
2. En aquest període es van imposar els temes socials amb les idees de Karl Marx i la Revolució russa d'octubre de 1917. Anteriorment, Coubertin ja havia absorbit les idees del reformador social francès Frédéric Le Play i de l'historiador anglès Arnold Toynbee. Coubertin considerava que es trobava entre l'idealisme i la filosofia social cap a un nou realisme, amb matisos romàntics, que havia desplaçat la filosofia del positivisme i es va establir com a nova ciència dins les universitats.
3. L'esperit de l'internacionalisme, també conegut com a universalisme, anava de la mà amb el desenvolupament dels mitjans de comunicació, el transport i les telecomunicacions. Les exposicions mundials (París 1889 i 1900, Saint Louis 1904) van fomentar les comparacions i l'intercanvi internacional.

Segons Coubertin, aquest nou món necessitava una filosofia total a nivell mundial que pogués descriure's millor com a ideologia (Malter, 1969). El frare dominicà Henri Didon, probablement la persona que tenia més influència sobre Coubertin a banda de Simon, el va introduir en l'esperit de l'ecumenisme que difonia el seu orde (Müller, 1996a). Aquest va ser l'origen de la idea sobre l'universalisme de Coubertin, al qual va anomenar "Olimpisme" arran d'una transfiguració sincrètica.

El postulat de Coubertin, però, era i va continuar essent la filosofia grega. Era hel·lènic (Müller, 1986b: 24-76). D'aquesta manera, les seves idees no s'adeien ni als aspectes no filosòfics de l'antiguitat ni a la filosofia europea moderna. Segons ell, la filosofia grega no era una teoria sinó la vida mateixa.

En la reconstrucció de les idees de Coubertin, el filòsof religiós Nissiotis de Grècia assenyalava que, segons Coubertin, el punt intermedi correcte sorgia d'una lluita sense fi entre els defensors de principis i els seus detractors (Nissiotis, 1987). Per tant, els valors eren extrems inassequibles per a la majoria dels filòsofs, i el mateix s'aplicava als ideals olímpics. Aquests

ideals, però, es van establir gràcies a un esforç conscient, atès que calia lluitar-hi. A partir d'aquest concepte bàsic, Coubertin va desenvolupar la seva "ontologia esportiva" (Nissiotis, 1987: 138).

No obstant això, en lloc de la paraula "esport", Coubertin utilitza sovint el mot "atletisme". Tal com veu l'esport, no considera que l'esport sigui innat en l'home, sinó que més aviat veu l'atleta en una lluita per un premi, l'"athlos" grec. D'aquesta manera, l'atleta necessita instint, caràcter i moviment. Aquestes qualitats formaven l'essència de l'home perfecte, l'"homme sportif" (Nissiotis, 1987: 139).

En aquesta versió de l'antropologia, la força muscular està lligada a la força de voluntat, és a dir, l'atleta ha de fer un sacrifici conscientment i no recrear-se simplement en l'exercici de força sense pensar. És la lluita de l'home per anar més enllà el que el converteix en home. Segons Coubertin, l'home no és el que sembla ser, sinó allò que pot arribar a ser. Si es pogués definir l'home, seria la seva fi, així que sempre ha de mirar endavant per veure què l'espera. Aquesta definició és una contradicció, atès que no permet definir l'home; per tant, no es tracta d'un intent de definició, sinó d'un nou estil de filosofia, una explosiva filosofia de vida (Nissiotis, 1987: 140).

4. L'Olimpisme de Coubertin, entre l'educació i la ideologia

Des de l'Olimpisme fins a l'educació olímpica

Coubertin afirma: "L'atletisme i els Jocs Olímpics són la manifestació del culte de l'ésser humà, la ment i el cos, l'emoció i la consciència. Amb la voluntat i la consciència, les dèspotes que lluiten per la denominació, el conflicte entre elles sovint ens divideix cruelment, perquè hem d'aconseguir l'equilibri" (Müller, 1986b: 418). Per aquest motiu, tot i que Coubertin volia donar una definició ambigua d'Olimpisme, ens anima a reflexionar sobre el significat i el valor del cos humà. L'Olimpisme és la col·lecció sencera de tots els valors que, més enllà de la força física, es desenvolupen quan practiquem esport (Malter, 1996). Aquest principi conté els elements principals d'una teoria moderna de l'educació esportiva des d'un punt de vista antropològic (Grupe, 1968, 1984, 1985; Meinberg, 1987, 1991).

Coubertin ens va deixar la paràfrasi següent del mot “Olimpisme”: “L'Olimpisme combina, com en una aurèola, tots aquells principis que contribueixen a la millora de la humanitat” (Coubertin, 1917: 20).

Per tant, l'Olimpisme de Coubertin és per a tothom, independentment de l'edat, la professió, la raça, la nacionalitat o les creences. La seva característica general és que uneix tots els homes de bona voluntat, amb la condició que es prenguin seriosament el seu compromís amb la humanitat. En aquest sentit, tal com diu Hansch Lenks, és “multitolerant”, de manera que no permet que sorgeixin conflictes ideològics (Lenk, 1972).

L'educació olímpica intenta proporcionar una educació universal, és a dir, el desenvolupament complet de la persona humana, a diferència de l'educació cada vegada més especialitzada que s'impartia en moltes disciplines especialitzades. Per tant, tan sols es pot basar en els valors fonamentals de la personalitat de l'ésser humà.

Coubertin entenia els Jocs Olímpics com la celebració de la primavera humana universal (Müller, 1986b: 288) cada quatre anys, tenint en compte que tant els participants com els espectadors havien d'estar preparats per al festival. El seu concepte del procés d'entrenament de l'atleta olímpic es basava en el següent principi piramidal: “A fi que 100 persones desenvolupin el seu cos, cal que 50 practiquin esport, i perquè 50 practiquin un esport cal que 20 s'especialitzin; però perquè 20 s'especialitzin cal que 5 aconseguixin uns resultats extraordinaris” (Müller, 1986a: 436).

D'aquesta manera, l'educació esportiva transmesa per Coubertin es dirigia tant a la gent jove com a la població en general, en la mesura que els seus membres incloguessin l'esport en la recerca de *l'expérience personnelle*. No veia cap contradicció amb la idea olímpica i el Moviment Olímpic, atès que des del començament va combinar els seus objectius educatius i organitzatius. El 1897, els participants en el segon Congrés Olímpic a Le Havre es van sorprendre perquè no es van tractar els detalls dels futurs Jocs Olímpics sinó la divulgació de l'esport i l'educació física a les escoles. Fins i tot després del fracàs dels Jocs Olímpics de 1900 i 1904, Coubertin va dedicar el III Congrés Olímpic de 1905 a Brussel·les per debatre els models de la pràctica de l'esport i l'educació física en les escoles i altres àmbits de la vida. Després de

l'avenç aconseguit en els Jocs Olímpics de 1912 a Estocolm, Coubertin va atrevir-se a entrar a les universitats amb un congrés sobre "Psicologia i fisiologia en l'esport" el 1913 a Lausana. Encara que era demanar massa als seus col·legues del CIO, preocupats únicament per les relacions esportives internacionals i pels Jocs Olímpics que se celebren cada quatre anys, es tractava d'una altra demostració de la seva missió educativa més antiga i de la seva independència (Müller, 1994). "Hem d'arribar a les masses" (Müller, 1986b) era l'eslògan amb què va reaccionar a la impressió causada per la revolució social.

Així, doncs, el 1918 va afirmar: "No és suficient que aquesta *Pédagogie Olympique* —de la qual no fa gaire vaig dir que es basa simultàniament en el culte de l'esforç físic i el culte de l'harmonia, és a dir, es basa en el gust per l'excés combinat amb la moderació— se celebri davant els ulls de tothom cada quatre anys." També necessita les seves fàbriques permanents (Coubertin, 1918a). Aquesta cita conté la primera referència de Coubertin a l'"educació olímpica"; òbviament, en aquell moment estava convençut de la necessitat d'aquest complex ideal educatiu i de la força conceptual d'aquest ideal.

Lluny del seu país natal, Coubertin va utilitzar el Moviment Olímpic per a crear una xarxa d'educació olímpica internacional. Al novembre, quan va escriure (Coubertin, 1918b) que "l'Olimpisme no és un sistema sinó una actitud mental", feia al mateix temps una crida a la ferma recerca d'una educació olímpica a diferència dels models educatius tradicionals que, als seus ulls, eren aliens a l'esport. El 1921, quan Coubertin va intentar ampliar un Congrés Olímpic tècnic que era urgent a Lausana per incloure un esdeveniment paral·lel sobre educació esportiva de la classe treballadora, no va aconseguir el suport de la majoria del CIO.

Coubertin va aprofundir en molts projectes fora del CIO dissenyats per crear exemples d'aquestes instal·lacions de producció (Müller, 1975b). Abans que la Primera Guerra Mundial acabés, va fundar un Institut Olímpic a Lausana, el qual oferia una educació pràctica en esport i temes més generals als presoners de guerra belgues i francesos internats. Demanava repetidament la construcció de centres esportius urbans basats en el model de la gimnàstica de l'antiguitat i insistia en el paper democràtic dels clubs esportius en els quals, segons ell, no existien les desigualtats entre els homes (Müller, 1986b: 592-593).

El seu programa d'educació olímpica incloïa l'esport com a matèria diària per donar a l'individu l'oportunitat d'adaptar a l'exercici els aspectes positius i negatius de la seva pròpia natura (Coubertin, 1920: 223) i orientar la seva vida d'acord amb aquesta experiència. El públic en general, tal com va proclamar en el discurs de 1925 en deixar la presidència del CIO, no hauria de limitar-se a gaudir de l'ensordidor culte als ídols esportius sense participar també en l'esport (Coubertin, 1925).

Va dedicar la resta de la seva vida exclusivament a nous projectes educatius. L'11 de novembre de 1925, va fundar la Union Pédagogique Universelle a Lausana, que organitzava conferències, seminaris i altres esdeveniments relacionats amb la missió educativa de la ciutat moderna. També va redactar una Carta de la Reforma Educativa (Müller, 1986a: 636-637) que el 1930 va passar a través de la Lliga de Nacions a Ginebra a tots els ministres d'Educació, sense rebre, com era d'esperar, una resposta significativa (Müller, 1975b: 75).

Com a oposició específica al declivi de l'esport com a factor significatiu en l'educació, el 1926 Coubertin va llançar, també des de Lausana, el Bureau International de Pédagogie sportive (Müller, 1975b: 80) que va publicar un butlletí anual i diversos llibres, també les Memòries Olímpiques de Coubertin i una nova edició de *Pédagogie sportive*.

Tot això va passar gairebé inadvertit per al públic, encara que Coubertin va escriure més de 1.100 articles i 30 llibres (Müller i Schantz, 1991). Fins i tot dins el CIO, Coubertin tan sols va poder reclutar uns quants delerosos, i sovint criticava els líders del món esportiu per ser consultors tècnics en lloc de defensors de l'esperit olímpic.

L'aspecte educatiu de l'ideal olímpic no va ser de domini públic fins al prolongat debat sobre la pràctica de l'esport per a aficionats. Per a Coubertin, aquesta qüestió tenia una importància secundària: mirant enrere, es podria pensar que el Moviment Olímpic va passar tots aquells anys utilitzant aquest problema com a demostració dels seus models ètics més elevats, de la mateixa manera que els problemes de dopatge actuals. Coubertin tenia un altre punt de vista: estava interessat en l'actitud interna, moral i responsable de l'atleta a la qual l'educació olímpica contribuiria.

Al llarg de la seva vida, Coubertin havia expressat el desig d'un Centre d'études olympiques on poder dipositar els seus esforços educatius. De fet, se'n va crear un a Berlín entre el 1938 i el 1944 sota el control de Carl Diem amb fons del Reich (Müller, 1975b: 108-111).

Recepció del concepte educatiu de Coubertin

L'Acadèmia Olímpica Internacional, que s'havia desenvolupat constantment en l'antiga Olímpia des del 1961 com a centre principal de l'educació olímpica, manifesta una ferma adhesió al mandat de Coubertin (Müller, 1998).

Sorprèn veure com aquest programa educatiu ha sobreviscut durant tants anys, malgrat la gran incomprensió de les seves idees fonamentals. També sorprèn veure les diferents maneres en què aquest compromís troba una expressió avui dia en molts països i continents, seguint la mateixa línia amb la tradició olímpica i l'estat actual de l'educació esportiva. Les setanta Acadèmies Olímpiques Nacionals que s'han creat des de 1966 han donat un nou èmfasi, de diverses maneres, al concepte olímpic en escoles, universitats i entre el públic en general (Müller, 1994, 1997), tot i que la seva essència sovint s'ha vist amagada per aspectes estructurals.

La Carta del CIO (CIO, 2000), vigent des de l'11 de setembre de 2000, fa referència en moltes ocasions al contingut i a la forma de l'educació olímpica:

- Fins i tot en els principis fonamentals a l'inici de la Carta (Article núm.2), es fa referència a la fusió de l'esport amb la cultura i l'educació com a fonaments de l'Olimpisme.
- El Moviment Olímpic aspira a contribuir a la construcció d'un món millor en pau, sobretot a través de l'esducació esportiva (Article núm.6).
- El CIO es compromet a complir l'ètica esportiva i, en especial, el joc net (Regles 2, 6-7). A més a més, dóna suport a l'AOI i a altres institucions que es dediquen a l'educació olímpica (Regles 2, 14-15).
- La Carta del CIO obliga els Comitès Olímpics Nacionals a promoure l'Olimpisme en tots els àmbits de l'educació i, per exemple, a adoptar iniciatives independents per a l'educació olímpica a través de les Acadèmies Olímpiques Nacionals (Regla 31, 2.1.).

Durant molts anys, la Guerra Freda va eclipsar els Jocs Olímpics i, tal com va passar a la Primera i Segona Guerres Mundials, va plantejar infinits reptes a l'ideal olímpic de la pau. La manipulació dels Jocs Olímpics amb fins polítics, sobretot en el cas dels boicots a Montreal 1976, Moscou 1980 i Los Angeles 1984, va posar en dubte els ideals olímpics i, alhora, va plantejar la necessitat de l'educació olímpica.

Motivats pels esforços satisfactoris de l'AOI, els Comitès Olímpics Nacionals van reconèixer la necessitat de començar una educació olímpica des de bon començament, en part per donar credibilitat al Moviment Olímpic tot i l'augment de la comercialització. Els esforços de l'AOI, que va distribuir cent mil participants en vuit-cents seminaris i conferències entre el 1961 i el 1998 en un ampli ventall de temes relacionats amb l'Olimpisme, han significat un gran estímul per als esforços en l'àmbit de l'educació olímpica en diferents països des del 1970. L'Acadèmia Olímpica Nacional del CON alemany es va fundar el 1966 amb el nom de Kuratorium Olympische Akademie. A més a més de conferències especialitzades, el Kuratorium ha organitzat competicions escolars i universitàries en temes olímpics des de 1984 i, des de 1988, organitza programes d'educació olímpica multidisciplinars a través dels seus comitès educatius d'especialistes. Des de 1986, l'educació en el joc net es descriu com una part essencial de l'educació olímpica, i s'imparteix no tan sols a escoles sinó a clubs i associacions esportives, així com també per al públic en general. El Kuratorium Olympische Akademie, que s'encarrega dels seminaris de formació de formadors amb un bon índex de participació que compten amb el suport dels ministeris d'educació i dels directors d'escoles dels *länder* alemanys a fi de difondre la idea de l'educació olímpica donant un èmfasi particular al joc net, indiquen que no tan sols els professors estan molt interessats en els projectes relacionats amb el Moviment Olímpic, sinó també que el món dels Jocs Olímpics és un món que, a la llarga, recompensa la implicació tant de professors com d'alumnes.

El Moviment Olímpic és una missió educativa que s'està convertint cada vegada més en un tòpic a causa de la cobertura dels mitjans de comunicació. El fet que els seus valors puguin semblar inabastables no significa que la idea estigui obsoleta o equivocada. L'Olimpisme conté visions que ofereixen un camp d'oportunitats en estat de canvi continu per als atletes i per a tothom que hi estigui implicat.

5. L'Olimpisme com a part del currículum escolar

Entre l'abundant obra de Coubertin, hi ha un assaig titulat *L'Olympisme à l'école. Il faut l'encourager!* (1934). En aquest escrit, Coubertin expressa les seves preocupacions al final de la seva vida.

Avui dia és poc útil oferir a les escoles la interpretació que Coubertin feia sobre l'Olimpisme com a assignatura educativa sense exemples pràctics. En especial, la seva tan citada retrospectiva filosòfica de 1935 titulada *The philosophical Principles of modern Olympism* només es pot entendre si s'il·lustra aquesta estructura de valors de l'educació olímpica com el resultat d'un procés que es va allargar durant molts anys. Si responem la pregunta sobre què significa l'Olimpisme en termes educatius i què conté l'educació olímpica, hem de buscar, una vegada més, un punt de partida en Coubertin, atès que no s'ha revisat el contingut des de llavors. La Carta del CIO va adoptar els principis de Coubertin amb aquest propòsit, la qual cosa té sentit perquè d'una altra manera hi havia el risc de realitzar una adaptació exagerada d'aquests principis a l'esperit de l'època.

A més a més, en el cas del Moviment Olímpic existeix el perill que els factors externs cobreixin per complet els assumptes de contingut. D'altra banda, en l'intent de dur a terme l'ideal olímpic en les planificacions d'estudi escolars, no hi ha els problemes i tòpics que envolten els Jocs Olímpics, atès que els alumnes ja els coneixen. D'aquesta manera, l'ideal olímpic com a visió educativa de Coubertin ha de conservar-se, però també cal que es revisi contínuament.

El tòpic de l'«educació olímpica» a les escoles a començaments del segle XXI

Amb aquest títol podem agrupar les sis següents característiques d'una "educació olímpica", i totes elles poden trobar-se en el llegat filosòfic de Coubertin:

1. El concepte de desenvolupament harmoniós de tot ésser humà.
2. La idea de lluitar per aconseguir la perfecció humana mitjançant grans assoliments, en què els resultats científics i artístics han d'igualar el rendiment esportiu.

3. L'activitat esportiva lligada voluntàriament a principis ètics com el joc net, la igualtat d'oportunitats i la determinació de realitzar aquestes obligacions; també s'inclou l'ideal de l'amateurisme, que ha estat abandonat gairebé totalment en l'actual esport internacional.
4. El concepte de pau i de bona voluntat entre nacions que el respecte i la tolerància reflecteix en les relacions entre persones.
5. La promoció de moviments que fomenten l'emancipació gràcies a l'esport.

Aquestes conclusions educatives, que deriven dels escrits de Coubertin, semblen a primera vista una mica teòriques i problemàtiques per a un programa pràctic en les escoles. A continuació, us n'expliquem els detalls (Müller, 1996b; Grupe, 1997).

El concepte de desenvolupament harmoniós de tot ésser humà

L'educació dels joves se centra no tan sols en la ment i l'intel·lecte sinó també en el cos. Així, doncs, l'educació olímpica engloba tant l'educació física com la mental. Té com a objectiu que nens i joves prenguin consciència del fet que la pràctica de l'esport al llarg de la vida és un enriquiment i un complement necessari per aconseguir altres reptes si es vol desenvolupar i mantenir un sentit d'identitat satisfactori.

Aquest és el punt de partida de les idees i activitats que s'agrupen amb la consigna d'«Esport per a tothom». Segons les estadístiques de la UNESCO, allò que Coubertin volia per a l'Europa de finals del segle XIX —l'educació física com a part obligatòria de l'educació escolar per a nens i nenes— encara no s'ha fet realitat en 50 països del món. A la resta de països, la qüestió és la importància de l'esport escolar en comparació amb les disciplines acadèmiques i també les maneres de millorar la seva qualitat i quantitat. Per exemple, els dies d'esport escolar són una part important en l'experiència dels alumnes, sobretot pel que fa a l'estímul del sentit de comunitat. Així com els Jocs Olímpics proporcionen un model a nivell global, les jornades d'esport escolar, si es planifiquen i es duen a terme de manera adient, es converteixen en importants fites a la vida escolar. Això és de debò en les competicions que se celebren dins el marc del programa de desenvolupament olímpic, el qual proporciona una bona oportunitat per a posar en pràctica la petició de Coubertin d'incloure l'art i la música com a escenari estètic de la competició esportiva, a fi de perfeccionar l'ideal d'harmonia.

La idea de la perfecció humana

Cada ésser humà, fins i tot els alumnes, desitja fer les coses el millor possible, i l'esport, especialment els Jocs Olímpics, proporcionen un registre documental de les màximes fites humanes. Una àrea acadèmica comparable és la concessió dels Premis Nobel, on les arts són inadequades per a aquests criteris objectius. La realització de nous rècords personals i el desig de competir amb altres estudiants reflecteix un repte personal per part de l'individu que anima els altres a fer el mateix.

Els resultats olímpics de màxim nivell i els resultats esportius òptims en tots els altres nivells estimulen la gent jove a millorar-se a ells mateixos, a no conformar-se amb la mitjana o amb els resultats anteriors, i a convertir-se en exemple. Avui dia aquest principi es qüestiona sovint, i només pot mantenir-se de manera creïble si aquesta forma de perfecció humana s'aconsegueix amb mitjans honestos i independents. La manipulació i la interferència amb el desenvolupament natural dels joves (enginyeria genètica, inhibició del creixement, etc.) els explota en lloc de contribuir a la seva "autoperfecció" en el sentit humà. Coubertin demanava constantment *Ne troublez pas l'équilibre des saisons!* perquè ja a començaments d'aquest segle Coubertin va considerar l'especialització com un perill greu per al desenvolupament adequat dels nens segons la seva edat des del punt de vista pedagògic.

L'educació olímpica està pensada per a tothom, fins i tot per als estudiants pobres i els discapacitats. L'article número 2 de la Carta del CIO afirma que l'Olimpisme aspira a fomentar un estil de vida on el plaer de les fites personals representin un paper important. Per tant, l'experiència dels assoliments, en el sentit olímpic, contribueix al desenvolupament de la personalitat de qualsevol atleta, no tan sols als atletes d'elit.

El compromís voluntari amb els principis ètics en l'activitat esportiva

No hi ha cap dels valors olímpics que s'entengui millor que el concepte de "joc net", el qual Coubertin sempre denomina amb el mot francès "esprit chevaleresque". Encara que l'Olimpisme es basa en la cultura del cristianisme occidental i, per tant, en la cultura europea, els valors ètics comparables també constitueixen la base de la vida humana i la coexistència amb altres religions i sistemes socials. En una educació olímpica, s'ha d'atorgar la màxima importància a la pràctica de l'esport en competicions justes. Els estudiants han d'aprendre no

tan sols de les seves pròpies activitats esportives sinó també de la reflexió crítica d'altres disciplines:

- Complir les regles dels esports i dels jocs, així com les regles de la vida.
- Practicar el joc net a fi de preparar-se com a persona en tots els àmbits de la vida.
- Utilitzar el joc net en l'esport per a millorar el món interior de cadascú a fi que la pressió de la rutina escolar i més endavant la rutina laboral no els afecti.

No és adient, però, designar supervisors per a realitzar un seguiment d'aquestes disciplines dins el concepte orientat cap a l'educació; cal que el compromís sigui voluntari i una promesa personal de joc net.

Per a la majoria de participants en els Jocs Olímpics, aquest ideal ja no existeix, ni la Carta Olímpica el contempla. En molts països, sobretot en els menys desenvolupats industrialment, l'esport d'alt nivell ha estat el terreny dels amateurs en moltes ocasions. L'educació olímpica pot ensenyar la lliçó que l'esport, per a la majoria dels que en practiquen, no ha perdut el seu significat com a lluita per a la perfecció en el sentit tradicional de l'esport amateur. La influència dels negocis i els mitjans de comunicació ha anat massa lluny si arriba el moment en què els esportistes es converteixen en una propietat i perden la seva llibertat personal. Aquest aspecte de l'antic ideal amateur encara és rellevant i important des del punt de vista educatiu.

La pau i l'harmonia entre nacions

A més a més del joc net, el valor olímpic a què es fa més atenció avui dia és la idea de la pau. L'internacionalisme olímpic es pot ensenyar de moltes maneres com a part del currículum olímpic. Comprèn els aspectes següents:

- Promoure la comprensió de les característiques culturals específiques d'altres nacions i continents.
- Ajudar a familiaritzar les persones amb les modalitats d'esport que juguen uns altres.
- Millorar la familiaritat amb les cultures d'aquells països que organitzen els Jocs Olímpics.
- Intentar ajudar i promoure internacionalment els contactes esportius i els contactes personals entre individus.

En gairebé totes les escoles alemanyes, les classes són multirracials. Es tracta d'un microcosmos amb un ampli camp d'acció, perquè l'esport parla totes les llengües. L'Olimpisme, com a part d'una cultura mundial, no està afectat pels recursos financers, races o creences. Els Jocs Olímpics són la trobada global pacífica més important, i se celebren cada quatre anys. La idea de l'educació per la pau de Coubertin és una de les idees centrals de l'Olimpisme que avui dia és més vigent que mai.

Promoció de tendències per a l'emancipació a través de l'esport

Per tenir credibilitat, el Moviment Olímpic actual està compromès a un mètode substancialment emancipador. Prenent com a punt de partida el principi guia de Coubertin sobre "tots els jocs, totes les nacions", defensa la igualtat de drets no tan sols entre nacions sinó també entre esports, no tan sols la igualtat de drets per a totes les races sinó també per a tots dos sexes. Mentre la protecció del medi ambient s'està convertint en un compromís cada vegada més important per a tots els sol·licitants de l'organització dels Jocs Olímpics, el programa olímpic, i com a conseqüència la igualtat entre les variants d'esport, es qüestiona cada vegada més pel tema mediàtic.

Passant al terreny de l'entorn escolar, hi ha diverses lliçons educatives importants: la tolerància vers el sexe contrari, l'acceptació de les formes més variades d'educació física i esport competitiu, i el desenvolupament del sentit de la responsabilitat dels alumnes en l'esport i mitjançant l'esport.

Formes d'implementació pràctiques

La possibilitat d'introduir els diferents aspectes de l'educació olímpica en l'entorn escolar requereix la consideració de totes les disciplines escolars. A part de l'educació esportiva, que està determinada no tan sols per l'esport en clubs sinó també per la pràctica de nens i joves des de ben petits, l'èmfasi educatiu principal en les escoles primàries se centra en els coneixements generals, l'art, la música, la llengua alemanya i, en alguns casos, l'educació religiosa. En l'escola secundària, el currículum s'amplia per a incloure ciències socials, història, biologia i llengües estrangeres.

Els temes relacionats amb el Moviment Olímpic es poden tractar de diferents maneres en diverses disciplines, tot i que la millor manera és presentar-lo com a projecte educatiu multidisciplinari (o part d'un). Una exposició olímpica és una altra manera d'estimular l'interès dins la comunitat escolar, tal com es va demostrar en els rètols de "100 anys dels Jocs Olímpics" produïts pel CON alemany el 1996.

L'interès dels escolars serà especialment notable en les setmanes precedents als Jocs Olímpics d'estiu i d'hivern, i durant la celebració dels Jocs Olímpics. El grup d'edat que oscil·la entre els sis i els dotze anys pot estar molt motivat pels temes olímpics. La participació dels estudiants en debats que tracten els problemes que afronta el Moviment Olímpic a mesura que els estudiants creixen és molt recomanable, atès que passen moltes hores davant el televisor. Així, doncs, aquest mètode podria aconseguir un consens sobre els valors olímpics que els estudiants haurien d'aprovar.

Els Jocs Olímpics com a esdeveniment i model educacional

Gessmann, entre d'altres, destaca que l'educació olímpica ha de poder associar-se de la manera més positiva possible amb els Jocs Olímpics com a esdeveniment. Això no és gaire obvi perquè el públic, que coneix les violacions de la filosofia olímpica i els embolics polítics, comercials i també els que estan relacionats amb el dopatge que envolten l'esport d'elit, considera els Jocs Olímpics com un esdeveniment que no és gaire exemplar i tampoc no s'ho pren gaire seriosament des del punt de vista educatiu. Els exemples negatius no poden anul·lar la validesa dels valors olímpics com a idea educativa. Els ideals mai no s'aconsegueixen per complet, sempre hi ha compromisos. Així, doncs, la lluita per donar-li sentit no s'ha de deixar de tenir-la en ment.

Quins models educatius poden crear-se amb els Jocs Olímpics com a esdeveniment? Gent de totes les nacions es reuneix com a màxima demostració de l'esperit de l'amistat, alguns com a competidors i d'altres com a espectadors. Gràcies als mitjans de comunicació, la família olímpica en l'escenari dels Jocs Olímpics es converteix en el símbol del concepte olímpic de l'universalisme. Les grans fites dels participants simbolitzen l'esforç i el resultat de tota la humanitat. Si aquest símbol s'associa al joc net i al respecte mutu, els atletes estableixen un exemple de coexistència satisfactòria entre persones en situacions crítiques. El caràcter

cerimonial dels Jocs Olímpics atorga un significat particular als assoliments. És en aquest context que els Jocs Olímpics, com a esdeveniment, s'han de considerar críticament i també s'han de presentar als usuaris educatius (Gessmann, 1992; Schantz, 1996). Això evita el risc de reduir l'educació olímpica a poc més que una millora de l'educació esportiva, tot i que alguns aspectes dels valors descrits anteriorment són tradicionalment inherents a l'ensenyament de l'esport i també poden ser efectius en educació esportiva, fins i tot sense cap referència olímpica.

Un currículum olímpic ha de destacar allò que és especialment olímpic i, a més a més de les consideracions històriques, incloure-hi els ideals de Coubertin d'una manera contemporània. Aquests fonaments educatius constitueixen allò que va caracteritzar el Moviment Olímpic i els Jocs Olímpics fins avui, concedint-los la condició dels campionats mundials més importants.

6. El futur de l'educació olímpica

La televisió enllaça el públic general amb Olímpia cada dos anys. L'esforç per influir en l'educació olímpica del públic tan sols pot ocórrer gràcies als mitjans de comunicació. No obstant això, els mitjans estan sota pressió per aconseguir altes xifres de publicitat, tot i que les seves retransmissions amb prou feines són educatives.

Això fa que el paper dels atletes d'elit com a models sigui cada vegada més important perquè l'educació olímpica triomfi. Aquest fet també s'aplica als entrenadors, personal mèdic i personal de l'organització. Però tan sols si els atletes olímpics s'involucren, s'aconseguirà que allò establert pugui oferir una qualitat vinculant. Tant en les activitats esportives actuals com en les declaracions públiques sobre el joc net, els atletes d'elit mostren un gran sentit del compromís amb una ètica esportiva i, per tant, amb els valors bàsics de l'Olimpisme. D'aquesta manera, s'obre un ampli ventall de possibles activitats, com ara sessions de debat olímpic i xerrades en el temps lliure durant els mesos d'entrenament.

El futur és esperançador. L'abandó tan profetitzat de l'Olimpisme i, per consegüent, de l'educació olímpica no ha succeït, ni tampoc hi ha signes que indiquin que passarà. D'aquesta manera, hem de parlar més del futur olímpic, i per aquest motiu necessitem de manera vital

l'educació olímpica, sobretot després de Sidney 2000 amb l'exemple extraordinari dels australians. Tothom que pensi en termes de perfeccionisme i converteixi el resultat total dels seus objectius en una condició bàsica no ha entès a Coubertin ni el seu Olimpisme.

Bibliografia

- Coubertin, P. (1891): L'athlétisme: son rôle et son histoire, La Revue Athlétique, 2, p. 204.
- Coubertin, P. (1892): "Physical exercises in the modern world. Lecture given at the Sorbonne (November 1892)", in Müller, N. (ed.) (2000): *Olympism: selected writings of Pierre de Coubertin*. Lausanne : IOC, p. 287-300.
- Coubertin, P. (1901): *Notes sur l'éducation publique*. Paris: Hachette.
- Coubertin, P. (1917?): *Almanach olympique pour 1918*. Lausanne: [s.n.]
- Coubertin, P. (1918a): "Olympic letter V. Olympic pedagogy", in Müller, N. (ed.) (2000): *Olympism: selected writings of Pierre de Coubertin*. Lausanne : IOC, p. 217.
- Coubertin, P. (1918b): "Olympic letter IV. Olympism as a state of mind", in Müller, N. (ed.) (2000): *Olympism: selected writings of Pierre de Coubertin*. Lausanne : IOC, p. 548.
- Coubertin, P. (1920): "Address delivered at Antwerp City Hall in August, 1920: sport is King", in Müller, N. (ed.) (2000): *Olympism: selected writings of Pierre de Coubertin*. Lausanne : IOC, p. 222-226.
- Coubertin, P. (1925): "Speech given at the opening of the Olympic Congresses at the City Hall of Prague, May 1925", in Müller, N. (ed.) (2000): *Olympism: selected writings of Pierre de Coubertin*. Lausanne : IOC, p. 555-556.
- Coubertin, P. (1934): L'Olympisme à l'école. Il faut l'encourager!, La Revue sportive illustrée, 30 (2), p. 28.
- Gessmann, R. (1992): "Olympische Erziehung und ihre schulische Umsetzung", in NOK für Deutschland (ed.): *Olympische Erziehung in der Schule unter besonderer Berücksichtigung des Fair-Play-Gedankens*. Frankfurt : NOK, p. 39-40.
- Grupe, O. (1968): *Studien zur pädagogischen Theorie der Leibeserziehung*. Schorndorf : Hofmann.
- Grupe, O. (1984): *Grundlagen der Sportpädagogik: Körperlichkeit, Bewegung und Erfahrung im Sport*. Schorndorf : Hofmann.
- Grupe, O. (1985): "Anthropologische Grundfragen der Sportpädagogik", in Denk, H. and G. Hecker (eds.): *Texte zur Sportpädagogik. Vol.2*. Schorndorf: Hofmann, p. 35-61.
- Grupe, O. (1997): "Olympismus und olympische Erziehung-Abschied von einer großen Idee?", in Evangelische Akademie Bad Boll (ed.): *100 Jahre Olympische Spiele: moderner Sport zwischen Pädagogik und Profit. Protokolldienst 3/97*. Bad Boll, p. 52-65.
- International Olympic Committee (2000): *Olympic Charter*. Lausanne : IOC. 2003 Online version: http://multimedia.olympic.org/pdf/en_report_122.pdf

Lenk, H. (1972): *Werte, Ziele, Wirklichkeit der modernen Olympischen Spiele*. Schorndorf: Hofmann 2nd ed.

Meinberg, E. (1987): Warum Theorien sportlichen Handelns Anthropologie benötigen?, *Sportwissenschaft*, 17, p. 20-36.

Meinberg, E. (1991): *Hauptprobleme der Sportpädagogik: eine Einführung*. Darmstadt : Wiss. Buchgesellschaft.

Malter, R. (1969): *Der "Olympismus" Pierre de Coubertin's. Eine kritische Studie zur Idee und Ideologie der modernen Olympischen Spiele*. Köln : Barz & Beienburg.

Malter, R. (1996): "Eurythmie des Lebens als Ideal menschlicher Existenz. Bemerkungen zu Coubertins geschichtsphilosophischer Anthropologie", in Müller, N. and M. Messing (eds.): *Auf der Suche nach der Olympischen Idee*. Kassel : Agon, p. 9-16.

Müller, N. (1975a): "Olympische Erziehung", in Thaller, F. (ed.): *Signale der Zeit: Festschrift für Josef Recla*. Schorndorf, p. 133-140.

Müller, N. (1975b): *Die Olympische: idee Pierre de Coubertins und Carl Diems in ihrer Auswirkung auf die Internationale Olympische Akademie (Vol.I)* (Dissertation Graz). [S.l.] : [s.n.].

Müller, N. (ed.) (1986a): *Pierre de Coubertin: textes choisis. Vol.I "Révélation"*. Zurich : Weidmann.

Müller, N. (ed.) (1986b): *Pierre de Coubertin: textes choisis. Vol.II "Olympisme"*. Zurich : Weidmann.

Müller, N. (ed.) (1986c): *Pierre de Coubertin: textes choisis. Vol.III "Pratique sportive"*. Zurich : Weidmann.

Müller, N. (1994): *One hundred years of Olympic Congresses 1894-1994*. Lausanne : IOC.

Müller, N. (1996a): "Henri Didon - der Urheber der olympischen Devise 'citius-altius-fortius'", in Müller, N. and M. Messing (eds): *Auf der Suche nach der Olympischen Idee*. Kassel : Agon, p. 49-62.

Müller, N. (1996b): "Der Olympismus als Bestandteil schulischer Erziehung", in NOK für Deutschland (ed.): *Mach mit bei der Schülerolympiade: Unterrichtsvorschläge für die Klassen 1-6*. Frankfurt : NOK, p. 8-10.

Müller, N. (1997): "Das Kuratorium Olympische Akademie und der Bereich 'olympische Erziehung', in NOK für Deutschland (ed.): *100 Jahre Olympische Bewegung in Deutschland: Festschrift*. Frankfurt : NOK.

Müller, N. (1998): *38 Years of IOA through its lecturers*. Lausanne : IOC.

Müller N. and O. Schantz (1991): *Bibliography: Pierre de Coubertin*. Lausanne : CIPC.

Nissiotis, N. (1987): "L'actualité de Pierre de Coubertin du point de vue philosophique", in Müller, N. (ed.): *L'actualité de Pierre de Coubertin. Rapport du Symposium à Lausanne*. Niedernhausen : Schors.

Quanz, D.R. (1995): "Formkraft der IOC-Gründung: die zeitgenössische Friedensbewegung", in Schaller, H.J. and D. Pache (eds.): *Sport als Lebenschance und Bildungsreform*. Schorndorf, p.165-173.

Schantz, O. (1996): "Werte des Olympismus für die Sporterziehung", in N. Müller and M. Messing (eds.): *Auf der Suche nach der Olympischen Idee*. Kassel : Agon, p. 83-88.

Lectures complémentaires

Coubertin, P. (1922): *Pédagogie sportive*. Paris : G. Crès.

Coubertin, P. (1935): "The Philosophical foundation of modern Olympism", in Müller, N. (ed.) (2000): *Olympism: selected writings of Pierre de Coubertin*. Lausanne : IOC, p. 580-583.

Coubertin, P. (1979): *Olympic memoirs*. Lausanne : IOC.

Llocs web d'interès

Pierre de Coubertin

http://www.olympic.org/uk/organisation/ioc/presidents/coubertin_uk.asp

International Olympic Academy

<http://www.ioa.org.gr>

National Olympic Academy of the German NOC

<http://www.nok.de/>

Sydney 2000 Information

<http://www.gamesinfo.com.au/>

L'Educació Olímpica

La lliçó es centra en els orígens de l'Olimpisme i l'Educació Olímpica i el seu desenvolupament al llarg del segle XX, enfrontant-se a dues Guerres Mundials, la Guerra Freda i la cada vegada major comercialització dels Jocs Olímpics i l'esport en general. L'autor desenvolupa sis aspectes de l'Educació Olímpica directament rellevants a les escoles d'inicis del segle XXI i fa una crida als mitjans de comunicació i a tots aquells que participen de l'esport, a oferir el seu recolzament a l'educació Olímpica.

Norbert Müller
Mainz University, Alemanya

Centre d'Estudis Olímpics
Universitat Autònoma de Barcelona

Edifici N. 1a. planta
08193 Bellaterra (Barcelona)
Espanya

Phone +34 93 581 1992
Fax +34 93 581 2139

<http://ceo.uab.cat>
ceoie@uab.cat